

„Hegyen át, völgyön át”

**Időutazás
a MONDÁK, LEGENDÁK földjén Erdélyben**

PROJEKTNAPLÓ

I.

AMIKOR KÉSZÜLTÜNK AZ UTAZÁSRA

2015. május 12-e és 15-e között tanulmányi kiránduláson vettünk részt, a mondák, legendák, tündérmesék földjén, Erdélyben.

A kiránduláshoz kapcsolódó első feladatunkról 2015. április 17-én értesültünk, mely szerint földrajzi helyek (Őrhegy, Békás-szoros) elnevezéséről írhatunk eredetmondát. Szerencsére az is elhangzott, hogy nem a terjedelem, hanem az ötletesség lesz a fő értékelési szempont. Példaként olvashattunk szálláshelyünk, Oroszhegy elnevezéséről egy rövid történetet. A népi monda szerint szőlőtermesztésre alkalmatlan határa miatt kapta az – ó, rossz föld – elnevezést. (leadás határideje: 2015. május 4. eredményhirdetés: 2015. május 11.)

2015. május 11.

Utazásunkat elméleti és gyakorlati foglalkozások előzték meg. A kézműves foglalkozásokon székely kapukat készítettünk Józsi bácsi iránymutatásával. Erzsi néni beavatott bennünket a fazekas mesterség alapjaiba, illetve megismerkedtünk az erdélyi népviselettel, kalotaszegi motívumokkal és néhány eredeti székely kifejezéssel. Erdély szövevényes történelmét Ica néni próbálta számunkra több-kevesebb sikerrel kibogozni, Marcsi néni az irodalmi barangolást irányította és meghallgattuk a legjobbnak ítélt általunk írt mondákat is. Majd pedig a tippeké lett a főszerep, hisz csapatokban vetélkedtünk, és ismerkedtünk Erdély életével napjainkban.

II.

Amikor híres emberekkel, nevezetes helyszínekkel ismerkedtünk,

Amikor a természet bűvölt el bennünket,

Amikor találkoztunk a székely emberekkel

2015. május 12.

Végre eljött a nap, és nekivágtunk a kalandnak. Az első megpróbáltatást a hajnali indulás jelentette, hiszen 6 órakor a busz elindult Székelyföldre. Erdélyben királyaink közül I. Lászlónak a legnagyobb a tisztelete. Megnéztük az általa alapított székesegyházat. A kiállítás leghíresebb és legszebb darabja a Szent László koponyacsontját őrző herma. Az eredeti hermát a török támadásokig Nagyváradon őrizték, majd elmenekítették és Győrbe került. A koponyacsontból Zichy Ferenc püspök egy darabot a nagyváradi székesegyháznak adományozott és azt szintén díszes hermában őrzik. Így, amit mi láttunk és alaposan tanulmányoztunk, az nem az eredeti herma és nem is a másolata a Győrben őrzött hermának, hanem egy második herma, amit 1892-ben készítettek. Szent királyunkat az általa alapított váradi székesegyházban temették el. Összegyűjtöttük uralkodásának legfontosabb tényeit, majd ismert és kevésbé ismert Szent László legendákat hallgattunk meg. (pl. "I. László temetése", Hová tűnt 3 napra László holtteste?) I. László szobrához koszorút tettünk. Királyhágó érintésével értük el a történelmi Erdély területét. 582 méter magasról csodálatos látvány tárult elénk.

A következő helyszínünk Körösfő volt. A kis településen megálltunk néhány percre Vasvári Pál kopjafája előtt. Vasvári egyike volt a márciusi ifjaknak, és 23 évesen halt hősi halált a szabadságharcban. A gyalui havasokban a kegyetlenségükről hírhedt román mócok mészárolták le 400 honvédtársával együtt. Ahogy Petőfi Sándor holttestét sem találták meg, úgy Vasvári Pál földi maradványai sem kerültek elő. A kis kalotaszegi település másik nevezetessége a fehér falú református templom.

Marosvásárhelyen Székelyföld legnépesebb városában megtekintettük a két híres matematikus Bolyai Farkas és Bolyai János szobrát, érdekes információkat

is meg tudtuk rólok, mint például, hogy munkáik életükben csak szűk körben váltak ismertté, és kutatásaikat, elméleteiket csak haláluk után „fedezték fel”. A város nevezetessége a Teleki Téka is, ami mint nyilvános közkönyvtár 1802-ben nyitotta meg kapuit és azóta is megszakítás nélkül működik. Sétáltunk a Rózsák terén, a két út által közrefogott hosszanti parkba rózsákat ültettek, innen a tér elnevezése. A teret kétoldalt a 18. század és az I. világháború közt épült épületek övezik, itt található a Kultúrpalota is.

Estére megérkeztünk szálláshelyünkre, Oroszhegyre. A kis falu Székelyudvarhelytől néhány kilométerre található. Nem ifjúsági szálláson vagy vendégfogadóknál, hanem székely családoknál laktunk. Házigazdáink kedvesen, szívélyesen fogadtak bennünket. Első este megkóstoltuk a csorbalevest. Fő alkotóelemei a zöldségek és a hús. Ízlett, nem ízlett, szavazásunk eredménye: kétharmados többséggel, ízlett. Vacsora alatt, után beszélgetés, majd kimerülten ágyba bújtunk.

2015. május 13.

Emlékezetesek maradnak azok a pillanatok is, amikor székely gyerekekkel találkoztunk. Az oroszhegyi általános iskolában hetedikes diákokhoz látogattunk el. Jó vendéghez illően nem üres kézzel mentünk, hanem könyveket és sportszereket vittünk ajándékba. Megtudtuk, hogy náluk nem egytől ötig, hanem egytől tízig osztályoznak. Oroszhegyen is élnek olyan gyerekek, akik az átlagnál nehezebb sorsúak. Velük is találkoztunk, beszélgettünk és játszottunk. Órhegy gyalogos meghódítása volt az első nagyobb kihívást jelentő túránk. Órhegy 1099 méter magas és a csúcsára építettek még egy 23 méter magas kilátót. Ezt az akadályt is mindannyian leküzdöttük. A pihenés perceiben meghallgattuk a legjobb Órhegyhez kapcsolódó általunk írt mondákat.

Délután az oroszhegyi diákokkal közösen fedeztük fel Székelyudvarhelyet. A városban 2004-ben nyitották meg az Emlékezés Parkját, ahol 14 kiemelkedő erdélyi kötődéssel bíró személy mellszobra látható. A teljesség igénye nélkül: Csaba királyfi szobra, hiszen a székelyek a hunok leszármazottainak tartják magukat, vagy báró Wesselényi Miklós, az „árvízi hajós” szobra, aki Erdélyben született, vagy a szabadságharc legendás lengyel származású tábornokának, Bem apónak szobra, aki Erdélyben vezette győzelemre a magyar seregeket az orosz beavatkozásig. A Millenniumi Székely Emlékmű megtekintése után, a híres monda-és mesegyűjtő Benedek Elek szobrához mentünk. Majd csapatokban gyűjtöttünk információkat a városról. Mialatt ismerkedtünk a várossal, hitetlenkedve tapasztaltuk, hogy az utcán, az üzletekben, mindenhol magyar szót hallunk. Iza néni (az idegenvezetőnk) rögtön elmondta, hogy Székelyudvarhelyen a lakosság 97%-a magyar, ezért hívják Székelyföld legmagyarabb városának. A legérdekesebb történettel bíró szobrot is itt láttuk: a Vasszékelyt. Az eredeti szobor fából készült és egy székely katonát ábrázolt. Az I. világháborúból hazatérő katonák a szoborra rászögezték a saját és elesett bajtársaik azonosító bilétáját, ami fémből készült. Trianon után a szobrot a román hatóság elvitte és megsemmisítette. A rendszerváltás után újra elkészítették a szobrot a bilétákat felidézve öntvényből, fémből.

Következő állomásunk Szejkefürdő volt. Itt temették el Orbán Balázst, aki hosszú éveken át, gyalogosan végigjárta Székelyföldet, és 7 kötetes művében jelentette meg a legfontosabb tényeket, földrajzi jellemzőket, történeteket

szülőföldjéről. A „legnagyobb” székely 1829 és 1890 között élt. Végigsétáltunk a híres kapusoron és megkoszorúztuk a sírját és elénekeltük a székely himnuszt.

Az esti program az oroszhegyi kultúrházban zajlott a helyi diákokkal és tanáraikkal. Székely meséket, táncokat mutattak nekünk, majd pedig közösen táncoltunk, énekeltünk.

2015. május 14.

A katolikus vallású székelyek híres vallási központja Csíksomlyó. Csütörtök reggel ide indultunk. Útban a kegyhely felé megtekintettük Tolvajos tetőnél a 3 nagy keresztet, melyek a honfoglalásra, Márton Áron püspök születésére, illetve a csíki székelyek János Zsigmond serege feletti győzelmére emlékeztetnek. Ez utóbbi tiszteletére rendezik a csíksomlyói búcsút.

Csíksomlyón természetesen bementünk a Kegyetemplomba és megcsodáltuk a világ egyik legnagyobb Szűz Mária Kegyszobrát és néhány a szoborhoz kapcsolódó csodát is megismertünk. Régi szokás, hogy a zarándokok Máriához könyörögve megérintik, megsimogatják a szobor lábát, mi is megtettük.

Csíksomlyót elhagyva, Madéfalván álltunk meg. Az 1764-es „veszedelem” emlékművét néztük meg. A legfurfangosabb matematikai feladványt az emlékműnél kaptuk. A latin felirat betűi római számokat is jelentenek. Meg kellett mondanunk a számot. Persze, mint kiderült nem volt ez igazi fejtörő, hiszen a megoldás rajta volt az emléktáblán. A latin szó jelentése: gyilkosság, ha a szó betűit római számoknak tekintjük: a megoldás 1764, amikor az osztrák katonák elkövették a gaztettet.

Csütörtök délután a legszebb kirándulásunk során a Görgényi havasokban jártunk. Itt található Erdély egyik legszebb torlasztava, a Gyilkos tó, mely 983 méter a tengerszint feletti magasságban található. A tó 1837 nyarán keletkezett, a Gyilkos-kő északnyugati lejtőjén felhalmozódott törmelékanyag lecsúszása következtében, mely a nagy esőzések hatására zúdult le és zárta el a völgyet, ahol több patak is egyesül. A Vereskő-patak hordaléka sokszor rozsdavörösré színezte a tó vizét, innen a tó másik neve: Veres-tó. A sokkal izgalmasabb legenda szerint a tó születésének egy szomorú, szerelmi történet az alapja és az Eszter könyörgésére összeomló hegy maga alá temette a völgyben legelésző nyáját is pásztorostól, és a felszivárgó vér sokáig vörösre festette a tó vizét. A tó

eredetiségét és varázsát a fenyőcsonkokkal teletűzdelt vízfelület adja. A tótól 4 kilométerre található a Keleti-Kárpátok leglátványosabb 5 kilométer hosszú hegyi átjárója, a Békás-szoros. A Pokol kapuján belépve, átsétáltunk a Pokol torkán és megpihentünk a Pokol tornácán. A keskeny úton sétálva, megcsodáltuk a magas sziklafalakat, az alagutakat és a vízeséseket.

Székelyföld ásványvizekben igen gazdag. A borvíz szénsavas ásványvíz. Homoródfürdőn megkóstoltuk a híres Lobogó-vízforrást. A homoródi borvizet nemcsak ivóvízként, hanem fürdővízként is hasznosítják.

Hazafelé Gyergyótekerőpatakon és a Libán-tetőn áthaladva Zeteváraljára érkeztünk, megnéztük a Küküllő völgyzáró gátat és a víztározót.

Ez az esténk már a búcsúest volt. Oroszhegyi ismerőseinkkel töltöttük. Felelevenítettük élményeinket egy activity vetélkedőn. Túl sokáig nem „bulizhattunk”, hiszen még össze is kellett pakolnunk, és persze meg kellett válaszolnunk az aznapra kapott kérdéseket.

2015. május 15.

Korán reggel indultunk haza. Elbúcsúztunk oroszhegyi vendéglátóinktól és a buszunk indult Budapest felé. Természetesen hazafelé még néhány nevezetes helyszínt megnéztünk.

Mint oly sok híres költőnk, Tamási Áron is Erdélyben született. Pénteken először Farkaslakán megkoszorúztuk sírját, a 20. századi magyar történelem megpróbáltatásait, Erdély történelmét megismerve nekünk is többet jelent sírfelirata: „törzsében székely volt, fia Hunniának, hűséges szolgája: bomlott századának”

Székelyföldön nemcsak a székely kapuk készítésének van nagy hagyománya, hanem a fazekas mesterségnek is. Korondon Józsa János fazekas mesternél jártunk, mesélt nekünk a fazekas mesterség tudományáról, megcsodáltuk a kész portékákat és vásároltunk is néhány kisebb korondi terméket.

Kolozsvár szülötte az igazságos Mátyás király, szülőháza ma a Képzőművészeti Főiskola épülete. A városban, elsétálva a Szent Mihály templom és a Mátyás szobor mellett, felidéztek az igazságos Mátyás néhány ítéletét a mondák segítségével. Végigjárva a házsongárdi temetőt, Erdély nagy halottjainak

panteonját, sok kiemelkedő személy sírját láthattuk, például a híres polihisztor Kós Károly síremlékét is.

Folytattuk utunkat Király-hágón, Nagyváradon keresztül Berettyóújfaluiig. Ott egy utolsó pihenőt tartottunk. Útközben átbeszéltük a helyes válaszokat az esténként kapott kérdésekre. Az esti órákban, érkeztünk meg Budapestre.

III.

AMIKOR RÖGZÍTETTÜK ISMERETEINKET, FELELEVENÍTETTÜK ÉLMÉNYEINKET

A kirándulást követően az első feladatunk az útinaplónk rendezése, pontosítása, kiegészítése volt.

2015. május 27-én egy válaszd ki a helyes választ, kockáztasd a pontjaidat vetélkedőn vettünk részt. A 4 fős csapatokat véletlenszerűen alakítottuk ki. A játék első körében pontokat gyűjthettünk, a második és a harmadik körben a pontjaink számát kockázatással is növelhettük. A játékos versengésre talán az „aki tud és mer, az nyer” elnevezés illik a legjobban. A vetélkedő izgalmas volt és kiderült, hogy sok mindenre emlékszünk az erdélyi kiránduláson hallottakból.

Az igazi kihívást a témanap megszervezése, lebonyolítása jelentette. A programot **2015. június 4-én** a Nemzeti Összetartozás Napján tartottuk. A témanaphoz a következő központi gondolatot választottuk:

Amíg a magyarság egészében megvan az összetartozás tudata, ha tanul vagy példát merít a múltjából, akkor a magyar nemzet erősödik.

Az első órában rövid ünnepséget tartottunk. A versekkel és dalokkal összefűzött műsor egyszerre volt szomorú és erőt adó.

A következő két órában kiselőadásokat tartottunk iskolánk felsős tanulói számára. Az Erdélyben megszerzett tudásunkat négy témában mutattuk be.

2. óra: Mondák, legendák, tündérmesék földje Erdély (választható kiselőadások történelmi vagy irodalmi barangolás)

3. óra Tudományok, mesterségek ösvényén Erdélyben (választható kiselőadások barangolás a természettudományok vagy a népi hagyományok jegyében)

Az utolsó két órában székelyföldi élményeinket osztottuk meg a többi széchenyis diákkal, hogy beszámolónk életszerűbb legyen kalandjainkat fényképek segítségével idéztük fel. A felkészülés során alakítottuk ki közös útinaplónkat, amelyet 5 fejezetre osztottuk:

- *Amikor készültünk az utazásra*
- *Amikor híres emberekkel, nevezetes helyszínekkel ismerkedtünk*
- *Amikor a természet bűvölt el bennünket*
- *Amikor ismerkedtünk a székelyek életével*
- *Amikor rögzítettük ismereteinket, felelevenítettük élményeinket*

Képes élménybeszámolónk végén LEG-LEG élményeinkről beszéltünk.

Budapest, 2015. június 22.

*Az erdélyi kiránduláson részt vett
diákok
és
tanárok*